

ACC. N:R M. 9285:1-65.

Landskap: Småland Upptecknat av: Sven Rydstrand  
Härad: Östbo Adress: Brodalen  
Socken: Hånger Berättat av: Karl Högman  
Uppteckningsår: 1943 Född år 1870 i Hånger

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

Julfilande för o. m.

s. 1-65.

L. u. F. 34.

Julfirande färv och nu.

I fattigare hem på landsbygden.

I Adelsut skulle man alltid färv, åtminstone på 1870-talet tänder två ljus på bordet. Dessa tänder man på efter middagen så man kom hem frän kyrkan, om det varit en mässe. Då skulle alla sitta stilla och dricka kaffe och titta på ljusen. Man kunde se av ljusen om det kommande året skulle blive lyckligt eller ej. Brunnens nämligen ljusen bländ och släta, så skulle året blive gott. Man fladdrade ljusen och rök, så att de jämt måste släckas, så skulle det inte bli något ridars kra med skörden.

Nu för tiden är denna sed mycket förlorad. Det kan väl finnas en och annan som tänder ett ljus men då är det inte alls med den hänsyn som man hade färv, utan nu är det blott för

att man skall kunna vägleda sig, eller för att det varit en sådan gammal sed från förr och moss  
huru. Det händer aldrig att man frågas efter om  
hvar en kunnas legerat och stilla, utan man tycker  
det är beaktligt om lygter flammor och rök.

På 1:a oktoberdagen för gicks det särskilt  
höglidigt till. Då skulle man sjunga de gamla  
advents-psalmerna av Vatten. Där låg de fram  
sin psalmodikon och spelade. Denna hade blott  
en enda stäng och han drog tvärs över den med  
en sticka. Det blev ett mycket riktigt och hög-  
lidigt ljud, som skändade till andakt bland kar-  
nar. De skulle så stilla och lilla på de under-  
bara ljuden och hörd på de klarglatta toner-  
na från den gamla psalmodikon. Det var som  
om de kände sig vara i den himmel som de hört  
från om så många gånger ur den gamla  
bibeln eller den stora husprophetan av Luther.

Nu förkommer det aldrig att man talar till  
sådana andaktshunder i hemmen. Nu är det  
skönt fest i Missions huset eller mäsö i Filadel-  
fia, och ungdomen äker dit i stora skarer, så där  
blir fullt hus, man lämnat gård man aldrig till  
kyrkan, (statokyrkan) så som man gjorde förr. Då var  
det alltid fullt i kyrkan med både ungdom och  
äldre och adoral. Nu går man på sin höjd till  
kyrkan en gång om året, det är vid jubellan, men  
på renare tid, då de fröreligiösa ha höljat  
med sina jubeltor, så blir det inte så många ut  
med denna gudtjänst. D. ö. ha folk så mycket  
annat att göra vid jul och adoral att de knappast  
får till till att läsa på kyrkogång och så-  
dant. Det är så mycket om folk på gatorna att de  
som är där så väl bekänna att de inte kunna  
komma ifrån för djurnas skötsel.

På 1800-talet gick man alltid till Flångus.

gamla kyrkogård med knotgjorda blommar och  
brunnar liu skönt, men nu är de alla red all-  
deles bortglömd. Den gamla kyrkogården är all-  
deles förfallen. Gröarna är jämnade med mas-  
ken och det hela är örnväl med gräs. En och  
annan gammal gravsten från 1600- och 1700-  
talen finns där, men det är ruinerat och ser  
mycket förfallet ut. Inne på området står  
det man sig om kyrkogården, alad gräset d. dyl.  
I det fallat hade man mycket bättre ordning  
före.

Lucia finns ännu på sina håll. På en del ställen  
finns det på 1800-talet ett slags karnevalståg  
eller maskeradliknande upptåg. De samlat sig  
innan kvällen för "Lucia" på någon gård, där det  
var gott om ungdom eför. Då klädde man ut sig  
i olika liu fläxor och flickorna liu pojkar och

så svärtade man ansiktet eller tog på sig så kallade "skrid-ansikte", d. v. s. förtvånliga ansiktsmärken av papp, som man limumat själva. Så hängde man på sig löshår och väldiga kläder som man lånst här och var i gårdarna. Därefter begav man sig ut i stugarna och gårdarna för att erbjuda ännu ljänsken såsom att rosta, måka i ladedugarden m. m., fast man gjorde allting galat, om nu inte husbondefolket kunde förhindra att man gjorde något alls. En del flickor gick ut som tiggare liksom de skällan där det fanns pojkar, som de nästan lycktes om dem. Då hade man ut allt man kunde om det präktiga husbondefolket och om deras djur, om gårdens skötsel och om hur galt ausande folket i gårdarna hade. Damm det därtill i huset, kanske de tillhörde på att få till dessa (fastän de varo flitiga som fiender) utan man förskod detta i gården att

det här var på skönt, det kunde dock ha sin  
bekydelse ungdomarna mellan. Oftast kände  
man aldrig igen de flickor som var utklädda  
och gingo så, men det kunde hända att pojkar  
na på annat håll fick reda på att man det var  
och så kanske de frågade just him den ordan. På  
så sätt hade dessa upptåg betydelse, ty det  
var svårt på den tiden att få tillfälle att träffa  
på den flicka man ville få till. Man visste  
om man såg, förän han själv visat något  
boken.

Om det många ungdomar blev samma skäl  
på ett sådant "huss-tåg" så kunde det hända  
att någon tog fram dragensat, och så blev  
det dans på lagom och ett stort kallas in  
i gården, så dansen antänd, men under  
danser kunde det ofta gå så till till att  
man fläkte av varandra förklarad och till.

ansiktena och fick se men det var som klätt  
ut sig. Då blev man antingen glad eller beröken,  
beroende på om man fann under förklädningen  
slutafkast blev det lyckligt och ulyckligt på sådana  
hushållningar. Det var ofta på dessa som man  
upptäckte sin blivande make, fast man aldrig  
ville säga det rent ut. Men på äldre dagar  
de det händer att de gamle erinrade sig att  
det var på den eller den "lusso-balen" eller  
"lusso-gången" som de fingo lycka för varandra.  
"Minns du den gången vi gick ihop "lusso-gillet"  
i Håls kyrka? Då tog ja dig i armen för första  
gången och vi sto upp till en "gasskrake" och  
pralade ditt och datt. Men det var alltså först  
min sida. Jag kände att ja kunde inget  
ann hålla av än dig". Så var det en gammal  
man som berättade för sin hustru, då  
han var 80 år gammal. Det var 1890-talet.



Det man tillagde ihop på sina färdar i går-  
darna, sålde man ihop och bar ut till de  
allra fattigaste i socknen till jul. Det kunde vara  
grönsaker, fastän det var då inte så mycket  
man fick av den saken, det var mest ny-  
bakad bröd eller ett stycke fläsk eller smör-  
bröd, skinka och pepparkakor. Man lade in  
det i pappas och påsar och knöt in det  
mycket väl.

I de fattigare hemmen firades inte lusse på  
detta sätt ofta inte alls. Det är sedan som i  
samma tid kommit in genom att folk derijut  
läsa lidningar och böcker, som berättat om  
Lucia-firandet på andra håll, så att nu hän-  
der det ofta att man, på man har barn och  
ungdomar, någon av dem står upp vid 2-3  
tiden på natten och lyser på kaffe såväl  
händer lys. Det kallas för "Lusse-lus" eller

eller

"Kulla du gamla  
med luggen i pannan"

Det var bräuvins panna man menade. Ty man  
skulle också ha luggat färdigt bräuvint till  
Lunda dag.

På en sådan vissdåning eller "kallas" gick  
det ibland rätt så till till, så det kunde  
h. o. m. bli slegemat, innan de "goda grannarna"  
skildes åt. Det var en förmak av det stora  
jubelaland, som sedan fram på natten skulle  
komma all gå av kapula på varanda gård.

Jubelbereterna började för redan på  
sommaren, så man igår jublaström. Denna skulle  
nämligen igår med en karus ännu gick ut  
på krets, ty de skulle sätta till till. Nu för  
kommer detta mera sällan, kanske i något

Smorlunda gick det till på 1800-talet slut.  
Då sammankallade man bondfuaras till stora  
"gata-gillen", dit var och en fick ha med sig  
inte bara mjölk utan även smör och dryck, ägg  
och smörbröd m. m. allt som behöfdes till all  
hva kalas. Och då hällde man på i flera dagar  
och gata-jublatas av flera hundra liter mjölk.  
Varje kväll, då man avslutat arbetet blev det  
kalas på de härligaste som man haft med sig.  
När man var slut stannas färdiga var det till att  
koka smör och smörst av smör och  
det var en väldig kokning innan det blev färdigt.  
Då lockade de fram gärd till gärd och  
det kunde ju hända att det inte var samma  
gärd som gick till alla gärdarna. Man var  
många för att gå i gärdarna på den tiden och  
det var inte frägan om att man hade med.  
Man tyckte istället att det var bra att ha

eller

"Kunna den gramma  
med luggen i pannan"

Det var brännvinspannan man menade. Ty man  
skulle också ha luggat färdigt brännvinet till  
denne dag.

På en sådan här städning eller "kallas" gick  
det ibland rätt så kallt till, så det kunde  
h. o. m. bli obehagligt, innan de "gods gramma"  
skildes åt. Det var en förmak av det stora  
julkalaset, som sedan fram på natten skulle  
komma all göd av slapen på varenda gård.

Jul förbrynnarna började för redan på  
morgnarna, så man igår julnatten. Den som skulle  
nåmligen igår med en kanna ännu gick ut  
på kute, ty då skulle osten bli kall. Nu för  
kommer detta mera sällan, kanske i något

mistaka fall man gäto någon liten julast från  
på hästen av en c:a 30-40 liter mjölk man let  
är nu så besvärligt dels att få saltläsa, dels  
äro bönderna lönagna att varje dag lämna  
något mjölk till näsaren, ty så ha de för-  
lunnat sig, ja till och med till att lämna all  
mjölk, så det är egentligen rätt att de be-  
hålla sig det hvar sin. Dels har man på gårda-  
na inte tid till att gäto. Det skulle bli  
ett extra arbete för den redan stängt upp-  
tagna husmodern, och det anser man att  
man måste sedera. Det mycket mer som det  
ja inte är skadligt att inte ha egen lön-  
verkad julast, ty t. o. m. på de hästar och  
finare ställen måste man ju köpa sin ost.  
Det är kristiden som har gjort att det blivit  
så. Men man anser alltså att den köpta  
osten inte anseras annars än "sej sorls".

Amorslund gick det till på 1800-talet då  
De sammankallade man bondfruar till stora  
"gata gillan", dit var och en fick ha med sig  
inte bara mjölk utan även mat och dryck, ägg  
och smör och m. m. allt som behöfdes till ett  
bra kalas. Och då höll man på i flera dagar  
och gata jubstar av flera hundra lites mjölk.  
Varje kväll, då man avslutat arbetet blev det  
kalas på de härlig lites som man haft med sig.  
När man var åter färdiga var det till att  
koka mest och sådant av vassla och  
det var en väldig kokning innan det blev fä-  
rdigt. Då färdigades de så gärd till gärd och  
det kunde ju hända att det inte var samma  
genom som gick till alla gårdarna. Man var  
många kvinnfolk i gårdarna på den tiden så  
det var inte frägan om att man ha med.  
Man tyckte istället att det var bra att ha

något all gåra så all tiden skulle gå. Ofta  
hände det såresten att manfalken också gick  
beakt med ystungjök, men de hjälps åt så inte  
hitt med ystungjök utan skulle sig i gårderna  
för att äta och dricka och kunde hålla på  
så ända till kvällen, då folk kom för att  
festa. Ty då kom ungdomarna mestadels för  
att "se på ostarum" och då blev det spel och  
då blev det spel och dans, som kunde hålla  
på till långt fram på morgonen. Men tilligge  
gick färstär de gummor hem som hade ystak.  
Sådan i de flesta fall var de nog hem till  
kl 12 eller 1 på natten. Ty det blev så mycket  
att göra med dessa hufvudsaker.

Julen förbereddes också redan då man  
kände in sådan. Då lag man undan det mesta  
som man fick av naturen för att ha till "hulla-  
nirke" till julen. Vid höstningen mätte

man lamma råd i särskilda sårkar för att  
måla vid en särskild kvare under ett ny.  
Det kunde häntas att man fick fara ganska  
långt b. o. m. till en annan socken för att  
komma till en kvare som var riktigt vittor  
frukt nytt, för sådant ville man ha det till  
jule. Annars hade man sina hem kvarnar. De  
funns ännu i de små och fattigare ställen  
ty på sådana ställen köpte man råden di-  
rekt av någon bonde och så malde man den  
själva på sin hem kvarn, som vanligen var  
placerad på vinden. Det var ett par stora flata  
runda stumar som var placerade i ett stån.  
Kvarnen drogs för hand och kallades också för  
"hand kvarn".

Julbaket började man redan tidigt, redan först  
i dec. Man bakade då små kakor och sådant  
bröd som håll sig länge. Längre fram nära jul



bekade man det finars kördet och vete kördet,  
som man skulle ha mjukt till jul. Man  
gjorde så många olika sorters körd genom att  
blandade upp. Äggen med olika slags liusaten  
sax, maltdricka och rubärre, sirap, potatis  
eller vanlig vassel. Någon dog kunde det hänta  
att man blandade med samtliga dessa äm-  
nen och kände ändå flera. Och så fannade  
man julkörderna på olika sätt s. s. till hästen  
brökar, grissar, julgubbar med mera.

Nu förekommer intet sådant alls. Det har  
knapast förekommit på detta århundradet.  
Så de som väst upp på detta århundradet  
ha aldrig sett hur det gick till. Nu bakar  
man sitt körd med jul som på andra tider  
är. Visserligen händer det att man blandar  
i juldegarna russin, kardemumma, pommor-  
skor o. dyl samt att man steker siraps-

valken utan god hem för att det skulle se "jula-  
likt" ut, och det för kommers väl också här och  
var allt man hakar lite mera till jul än van-  
ligt, men med den nuvarande ransmeringen som  
ju inte ger en parem mera än  $2\frac{1}{2}$  kg nettojät  
per månad sågs det sig rejält att detta inte  
kan förkommas annat än hos de större jord-  
brukarna, såd man i slut allt inte har någon  
känning av ransmeringen vad det beträffar  
livet. De går i alla fall inte såd som man  
gjorde förr i världen med beskningen till jul.  
Det har blivit andra saker för alla och den var  
int inte vara annorlunda än den andre. Alla  
ska vara lika. Det är i slut allt redan genom-  
fört.

För då man skulle bygga, hade man en  
särskild inrättning för att "mälta" korn till  
malt. Den var något liknande den "kasta",

som man använde vid hushållningen. Om man  
hade fått aldrig så dålig skörd och dåligt med  
kon skulle man alltid ha undan en del som  
man skulle locka och sedan använda till det  
goda juleälet, ty utan detta blev det ingen  
jul, det visste man. Helt förskade man  
då några hänger till jul än man ville vara utan  
älet.

Julen förberedde man även genom att redan  
i maj eller juni manades lägga på en "jula-  
kulling" en gris, som sedan skulle slaktas  
till julen. Den gris hade man i en kotte  
närmast köksdörren, för den skulle ha allt  
anfatt, som blev frad käket och han skulle  
älska ha något särskilt gott, t.ex. mjölk  
och gröt någon gång ibland, så att fläsket  
skulle bli riktigt gott till jul. Den grisen  
gick fr. ö. ofta även till i trädgården, ty det

var juhl "jula-grisen", och den skulle man vara riktigt snäll mot. Man fick alltså aldrig den grisen, ty då skulle fläsket inte bli gott. Var grisen arg, så skulle man inte med den rätta jultänkningen kunna lägga den i grytan på julaften. Ty då skulle man "doppa i grytan". No denna sed som nu uto på landsbygden är så gott som bortlagd, kommer det gamla uttrycket "dopparedan", som man ännu benämner "julaften". Då förs man alltid räkade med mera spänning på julaften än nu, så räknade barnen på fingrarna långt före jul alltid "dau för, dau för, dopparedan" och så kunde de hålla på och räkna flera veckor före jul.

Man skulle också förs ha särskild "jular", som man hägg på smörarna. Ja, ofta förs kom det att man redan i februari eller

maris högg julaveten. Den skulle vara särskild  
känslig och god samt helst av lövsid. Den  
skulle huggas på ny samt läggas upp vid  
ett lugg på mörra sidan, så skulle den bli  
särskilt god och dryg till julen. Den veden  
fick man inte ta utan, hur mycket man än fick  
om ved under hösten och vintern. Lön jul. Då  
tog man heller rå med, ty av julaveten  
fick man inte taga.

Numera förkommer inte sådana saker. Nu  
går man aldrig skillnad på julved och annan  
ved och inte heller iakttaga man att man  
hugga ved på ny eller ordan. Man huggar  
ved jämt hela vintern, och sedan tar man  
julved då det passar. Det är inte så många ved  
det är av för slag.

Lön skulle man också ha till för julen.  
Handlaren tog då hem fickan som låg i Lön

slaplan i boden. Dessa hade folk att sitta på  
då de kommo för att handla. Denna fick kipl  
man hem för att "jula" med aska och soda  
och så att man såg till julaftnen på kvällen.

Närman så det sållan man i de fattiga hem  
man på landsbygden på luffick. Därmed  
lycks det för komma mera i skåderus.

På julsticket börde för att man skulle  
skura golvet i huset. På man kall för-  
kom det fram på 1870-80. såldt att man  
skurade golvet med fin sand och sålde sand  
in i järnkristkvarter. Eller också gick det bra  
med en svistkvarter. Man slog först ut den  
fina sanden på golvet, sedan slog man  
på natten på denna och bearbetade detta  
med kvarter. Och det blev rent vitt och  
fint, så man såg det inte vitare med viss  
lagas pulver och rengöringsmedel.

För mycket längre huckade använde man sig  
av en huckspade med vilken man bearbetade  
sanden på golvet. Man sade då att man  
"spade" golvet. Ordet "skura" är ett nytt  
uttryck som har börjat användas på 1800-  
talets slut och början av 900-talet. Men med  
"spainingen" fick man inte golvet så fint som  
när man använde kvast eller "limma". På  
golvet var inte alltid så jämnt att man  
kom till i alla spårarna med spaden. Det  
gjorde man därmed med "limman".

Nu har man kokmaten på golven t. o. m.  
i lämpliga ruckla hus, så nu skuras man  
aldrig golvet på så sätt som man gör de  
för. Man bara tvättar av det med vatten,  
och det är så lätt gjort att det finns tillräckligt  
då man gör detta t. o. m. varje lördag. För  
skurade man inte golvet mera än till jul,

grått och midtommare. Allt kvätta lakar,  
slappas man smällsvidt för i världen, ty dessa  
vara kritade. Till just brukade man krita  
bakat eller "liumra" det, som man sade.  
Man rörde ihop krita, draglinn och kärn-  
mjölk i väl avvägda proportioner och stök  
det i kakor. Det blev fast och hållbart och  
kritade inte ifrån sig, bara rare kärnmjölk.  
Numera är det inte många som kunnat krita  
dessa gamla krus med allt med kärnmjölk  
för det gick bli slätt. Gamla krittare hade  
dock den nacksdelan att de ville flugna  
av och falla i galret. Då fick man riva  
av det hela och krita på händerna igen.  
Man krittade även den stora kärnsjisen. När  
dena blev som lag, man i en svart klädd  
och stänkta på den, så att den blev blåt  
fläckig. Detta var en gammal sed som man



haft sedan mycket långt tillbaka i tiden.

Närman kriter man aldrig de stora spisarna. Då man har de stora öppna spisarna kvar, så har man målat dem med olika färger, antingen vita eller gröna eller någon gång bruna.

På julaften var inne, var det för allt att man skulle springa till sina grannar med julkappar. Det var ingen stor sak man hade med sig. Det kunde vara en hemvävd duk eller handduk eller någon hä-sak, slöjdat hemma. Läsupitt var det naturligt om det var någon pojke som ville "ha" någon flicka på ett ställe, att han sprang till till hennes hem på julaften kvällen och slängde in en "julkapp" på golvet. Han öppnade då dörren hastigt och slängde förmålet fram efter golvet. Det kunde då vara en mera värdefull sak, som flickan skulle sätta så

stark vrede på att han skulle fatta kärlek till  
saxen därför. Vålligast var det ett par hem-  
gjorda soffor eller något som väts eller något  
främst av trä som saxen förfärdigat gått.  
De gjordes med skinn, s. k. fästmäskinn som de  
också kunde slängas in som julkappar eller en  
liten julgot som de gjort särskilt för geum  
att under lagningen göra små hål i dess si-  
dor och då insynas knjak. En sådan ost  
kunde många gånger komma in i husets mål  
inkludat i vad eller papper. Men som man så  
vålligast julgiva då var man färdig med  
att rusa ut och försöka få tag på den som  
slängt in den och bjuda in honom, ty då ville  
man gärna ha honom till middag. Men det hände  
högst sällan att geum efter det man slängt  
in julkappen springa sin väg så att några  
fick se vem han var, men var det så att

man var ute i friasarnade, så sprang man inte  
så långt utan. Då ville man gärna bli inbju-  
den och skatterad helst av den älskade flickan  
och då kunde det hända att om de riktigt  
lyckte om varandra att jagka stannade där  
en god stund på julaftonen och ner ned  
och doppade i grytan saut fick äta gröt.  
Detta ville man gärna, fast naturligtvis ta-  
lades det ingenting om lyckel mellan flickan  
och pojken. Både var så llyga, att om sådant  
ville de inte lala inför far, mor och systrar  
förrän dessa misste det först. Nu kunde  
det också hända att flickan följde med poj-  
ken, då han skulle gå hem, ty då på natten  
skulle alltid ungdomen och även de äldre ibland  
ut och gå för att de var som skulle komma  
all hända under det kommande året. Då  
kunde de lala att de skulle att lala

om sin kärlek till varandra och om huru de skulle ha det för framtiden, var de skulle mötas och hur de skulle kunna arbeta så att de fick hålla sin hemlighet för varandra, så att ingen fick nys om det. Det var många försiktigheter de måste iakttaga, för i sådana saker var folk i allmänhet mycket skarpsynta och kunde på olika sätt "luktta" reda på hur det var.

Det var en pojke på ett skånskt slott av 1800-talet som en julafton skulle gå till sin flickas i en granngård med en jult klapp. Då han kom dit såg han in i köket. Där stod flickan alldels naken och splitat naken och badade i en sten så. Hennes frälörens var gamla så de kunde ej vara med att bada. Han såg henne genom rutan och länkte att nu skulle han skrämvas henne rikligt, såg

och öppnade dörren och stängde in julklapparna fram till henne. Men ögonblickligen stängde han igen dörren och försvann i mörkret utan för. Flickan hade dock sett vem det var och hon hade kärlit till den pojken. Hon öfrang efter honom naken som hon var, och hann upp honom. Då måtte han följa med den grilla nakna flickan till bakka och då hon bjöd honom på en sup och bröd, då de kommo in i hennes kök igen var hon förfarande till naken. Och hon klyddes inte alls därefter, men pojken blev så blyg och försagt att han ej vågade litto upp eller säga ett ord. Dessa lehor dock redan gifte. Och de ha både själva berättat det, så det är nog fullt sant. Det var inte alla kvinnor som voro så blyga av sig på den hilda tullen. Nu är det många som inte äro blyga för

att gå helnakena även i arbetet mitt ikland  
flera kador.

Det kallas jul- "klapp", men någon klappning  
på därnu förkom inte, då man slängde in  
dessa gävor. Förutom tyckte man det vara  
bäst om man kunde smygga sin in osedd,  
medan någon var i köket och så slänga jul-  
klappen hastigt och lika hastigt springa sin väg.

Nu har denna seden med att springa så med  
julklapparna alldeles försvunnit. Nu skickas  
man julklappar på post då man sänder  
sin sina tillämnade fästning och andra be-  
kräfta eller också sänder man dem med nå-  
got bud, som skall göra besök i den gård.  
De klapper som man ger nu för tiden är och  
helt olika dem som gavs för en 50-60 år sedan.  
Nu ligger det inte alls med något som är hem-  
gjort eller hemvävt eller med en ost el. syl.

Dyrtikt skulle vara att half riksdaler  
sina goda ulikhet för den strädda flinkan.  
Nu skall det vara något färdigast och dyrt,  
samma ett par fina handskar för 20-25 kr  
eller ett par skor för 30-40 kr eller ett  
armband för 100 kr etc. Men det bli  
inte värde att man ger sådana klappar. Det blir  
i regel blott en gång, ty om de då sedan bli  
gifte så bli det aldrig så med julklapparna.

På julen var det mycket förs, åtminstone på  
1800-talet slut att man skulle gå ut i kyla  
och genom att gå och lita in i frösten och  
sina grannar skulle man kunna följa, var som  
skulle komma att hälsas under det kommande  
året. Säg man i en huvudsak gubbe där i  
en stuga, så skulle det komma att dö i pro-  
om det under året, säg man för sådana, så

skulle två då på samma ställe. Säg man ett  
begreppingsförlägg ut från en gård, så skulle  
också också någon då. Säg man en röd trappa  
på lekstället så skulle det skälet krinna under  
det nya året. Härav kommer uttrycket att den  
"röda trappan", som man talar om då det krinns.

På 1800-talet när började man använda  
julgärnar. Det var dock mest i sådana hem  
där det fanns barn och ungdom. Då slängde  
man i ringlans krång julgärnen under det  
man gick gamla sakta sägar. Dessa hade  
dock fullt tillräckligt för att säga:

"Nu ä' då jul igen,  
nu ä' de jul igen,  
o julen varar väl så ganska.  
Nu de ä' inte sant,  
mej, de ä' inte sant,



för läromottan kommer fastan.

eller.

"Kommer Pussas skua  
stad i gusau lue;  
alla gusau krinna app sau,  
hij kopps sau  
i glöpp sau,  
sule geften ja må ån så kratt sau."

eller.

"Per i gilltestua  
Per i gilltestua,  
putes siva sköla fura.  
O må' för gån hau de,  
O må' för gån hau de?  
- ja hau ska geften sij me Hina."

Vardij mid julen var ären färdigst friars-  
viss:

"Å hö du lilla far,  
å hö du lilla mor.  
Lägg noll 7 gefta kort er daller?  
Nåj de kan eule ske,  
nåj de skal rute te,  
för de har smiderneom kjukel."

När julen var slut, gjöf man:

"Ja, nu å jula slut,  
nu har jag dansat ut,  
och ingen fästman har ja heller.  
Man släp de har ja fäte.  
Å de har gjört mig gatt,  
å mera fad ja innan kvällen."

Likem äru följande vers:

"Ja, nu ä' jula slut,  
nu ha vi dansat ut.  
nu fö' vi fö' i ad cidra.  
Men de nästa jul  
om vi lever ut,  
fö' vi dansa ännu mera."

På jula sjöng man äru medan man gick runt  
om jultjärnen skida och andakts fullt och pojkar  
kärligt lilla på flinkorna:

"Det brinner nu eld,  
han brinner så klar.  
den brinner i tusende bransar.  
Nik kunde jag den lyfta fö'  
all med min kärsta dansar."

ACC. N:R M. 9285:34.

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

34.

Vänd dej om, tag mig i famn,  
dansa med mig lite grann!

Älsk, farväl, min lilla vän,  
tag fad' ej hos dej rara.  
Hog fad' du väl en ann' igen,  
som kliver bland de rara.

Vänd dej om, tag mig i hand,  
dansa med mig än en gång.  
Vänd dej om, tag mig i famn,  
dansa med mig mera."

likem:

"Det gläder mig av hjärtats grund,  
att fåtton skivdars rager  
ett genud,  
med salt och sat

och näl och skad  
och cyngnen på.

En gammal rolig och samlig lek som följande:

"Per i fröfälla  
Per i fröfälla,  
sådde klöven frö i hättan.  
I klöven växte upp  
i klöven velle bli,  
i de ble flera lunnar uti skogarna."

liksom den gamla sangboken:

"I vi ska ställa till en roligare dans,  
i vi ska binda både krona och kraus,  
te dansen.  
Slej, hopp, en roligare dans."

Hij, hopp, lād' krma och kraus,  
le dansen.

36.

Vacker är du, när du dansar och ler,  
O vacker, när du går din kära sör,  
du lilla.

Hij, hopp, nu roliges dans,  
hij, hopp, lād' krma och kraus,  
le dansen.",

Det fanns många andra som man mivällade  
med b. st. i

"Vi äro musikanter  
allt ifrån Skaraborg, ja borg,  
Vi äro musikanter  
allt ifrån Skaraborg.  
Och vi kan spela fiolis liörlij,

och vi kan spela besfiol och flöjt.

Och vi kan dansa komfaderalla,  
kom faderalla kom, faderalla,  
Vi kan dansa kom faderalla,  
kom, faderalla lej."

sång

"I jänta, å ja, å jänta å ja,  
allt uppåt lunda ragnar,  
I jänta å ja, å jänta å ja,  
allt uppåt lunda ragnar.

Där moln ho mej nu möra så rar,  
och sola ho sken på himmelen så klar,  
å vacker som ljus dag nu ho rar.  
Mitt hjärta vill höra du ragnar?

I jänta å ja, å jänta å ja,

sitt uti nyika sängen.

Ä jänta ä ja, ä jänta ä ja.

sitt uti nyika sängen.

Dad lad ho hos mig om valla så sval

ä nyika ho så ä kurr ä rar.

ä minna han söka uppå oss så klar.

Men vad tog förskämdet sägen?

En gammal mörkhet juldans var också den  
följande:

"Gjör och gjör det skall du fatta,

för du skal min lilla vän.

men jag har den ruda hanken,

att jag får en ann' igen.

Tros ja, bra la la,

hos ja, bra la la

det hos roijt ja "

38.



ACC. N:R.

M. 9285:39.

Landskap: Småland Upptecknat av: Sven Rydstrand  
 Härad: Östbo Adress: Brodalen  
 Socken: Hånger Berättat av: Karl Skogman  
 Uppteckningsår: 1943 Född år 1870 i Hånger

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

39.

Se damerna, se damerna,  
 att uppå lalerna.

Och kan jag ej den äran få,  
 så får jag väl den äran lå,  
 Och kan jag ej den äran få,  
 att dansa med manuell.

Och kan jag inte dansa få,  
 får jag väl ändå vara snäll.

Se god dag, se god dag,  
 se god dag min lilla vän.

Laderi, laderi, laderi alla laderi,  
 laderi laderi, laderi alla laderi,  
 laderi alla laderi.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M. 9285:40.

Landskap: Småland Uppptecknat av: Sven Rydstrand  
Härad: Östbo Adress: Brodalen  
Socken: Hånger Berättat av: Karl Skogman  
Uppteckningsår: 1943 Född år 1870 Hånger

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

40.

adjö, adjö, adjö min lilla vän.

En annan avänd julsång var:

"Och Lasse gåd i ringen,  
och så prounerar vi.

Och så prounerar vi ha ha.

Och Lasse gåd i ringen,  
och så prounerar vi.

Räta höger hand din maka,

och vänster arm din granne

och armen åt en ledje.

och så prounerar vi.

och så prounerar vi.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M.9285:41.

Landskap: Småland Upptecknat av: Sven Rydstrand  
Härad: Östbo Adress: Brodalen  
Socken: Hånger Berättat av: Karl Skogman  
Uppteckningsår: 1913 Född år 1870 i Hånger

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

41.

*Rönn rackar öns isen,*

*Rönn rackar öns isen,*

*fad jag lov, fad jag lov,*

*all sjunga flickornas nisa?*

*Lå här gå flickorna var de gå,  
och var de vilka och var de stå.*

*Fad jag lov och fad jag lov,  
all sjunga flickornas nisa?*

*Mars gislar.*

*Mars gislar ä' vi allihopa, allihopa, allihopa.*

*Mars gislar ä' vi allihopa, allihopa, allihopa.*

*O ja må, ja må ä' du må.*

Skriv endast på denna sida!

M. 9285:42.

ACC. N:R.

Landskap: Småland  
Härad: Östbo  
Socken: Hånger  
Uppteckningsår: 1943

Upptecknat av: Sven Rydstrand  
Adress: Brodalen  
Berättat av: Karl Skogman  
Född år 1870 i Hånger

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

42.

Kom lilla flicka. (jublek).

Kom, lilla flicka, valsa med mig,  
valsa med mig,

valsa med mig,

Mitt under dansen kysen jag dig.

Tra la la, tra la la la,

Tra la la la, tra la la la,

tra la la la, tra la la la.

Mitt under dansen kysen jag dig.

Tra la la la la la.

Våra vänner. (jublek).

Våra vänner och så liksom  
och låta skattspåren gå.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N.R. M. 9285: 43.

Landskap: Småland Upptecknat av: Sven Rydstrand  
Härad: Östbo Adress: Brodalen  
Socken: Hånger Berättat av: Karl Skogman  
Uppteckningsår: 1943 Född år 1870 i Hånger

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

43.

Våra radnor och slå till samman  
och låta skattspelet gå.

Lå våra vi radnor,  
och slå vi till samman,  
Lå våra de radnor,  
och slå de till samman.

Våra radnor och slå till samman  
och låta skattspelet gå.

Hej, lantgubbar.

Hej, lantgubbar, låt oss Laura,  
och låt oss lustiga vara.

Skriv endast på denna sida!

M. 9285:44.  
ACC. N:R. ....

Landskap: Småland Upptecknat av: Sven Rydstrand  
Härad: Östbo Adress: Brodalen  
Socken: Hånger Berättat av: Karl Skogman  
Uppteckningsår: 1943 Född år 1870 i Hånger

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

44.

En liten lida vi leva här,  
med mycket möda och stort besvär.  
Hj, lantgubbar, låt oss leasa,  
och låt oss lustiga vara.

När man hade sett sig till gods, skulle man  
rinnas till gröt. Man fick inte - det var  
absolut förbjudet - ett älla av gröt, förän man  
sagt ett grötträn, och det skulle också vara ett  
sådant rän som såde något. Det gick inte  
heller an med ett sådant rän om man hade  
hört så mycket förr att man kunde det. Det  
skulle också ha varit ett sådant, som man

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M.9285:45

Landskap: Småland Upptecknat av: Sven Rydstrand  
 Härad: Östbo Adress: Brodalen  
 Socken: Hånger Berättat av: Karl Skogman  
 Uppteckningsår: 1943 Född år 1870 i Hånger

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

45

hade sett ihop för ägna klicket och som hade  
de andra.

Det hade h. v. den me:

"Ja sätter bevo ett nät  
ä äter gröt."

Men det var den andra köket att ge igen utom  
att fundera:

"Ja sätter bevo ett få  
ä äter ja mät."

Det försvatte man liksom alla runt bordet hade  
runnat till grötten. Först det fick man koka  
starka skedur i det stora grötfaket. Man  
fick alla ut sammanfat på den tiden (1875)

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M. 9285:46

Landskap: Småland Upptecknat av: Sven Rydstrand  
Härad: Östbo Adress: Brodalen  
Socken: Hånger Berättat av: Karl Skogman  
Uppteckningsår: 1943 Född år 1870 i Hånger

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

46.

Skedarna voro av lisd och man hade en liten skål med mjölk som man loppade den i hade innan man stack den i grölfsalat och innan man stack gröten i mjölk. Mjölken var iskall och man svalade den varma gröten på så sätt. Det var inte alltid en julen som gröten var kokt av riogryn. På fattigare skaller hade man liksom ofta en gärra mjölgriöl (net), ty detta hade man lättare för att komma över. De flesta ställen hade det ju sköpaunders. I gröten skulle läggas en mandel. Den som fick den, skulle bli gift under året om han ej var det förut. Det blev då allmän julbel bland de grölätarna. Man gratulerade och

Skriv endast på denna sida!



ACC. N:R. M. 9285:47

Landskap: Småland Upptecknat av: Sven Rydstrand  
Härad: Östbo Adress: Brodalen  
Socken: Hånger Berättat av: Karl Skogman  
Uppteckningsår: 1943 Född år 1870 i Hånger

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

47.

man gissade vem nu han eller hon skulle kom-  
ma att bli gift med. Detta att lägga en  
måndel i gråten förkommer ännu. Däremot  
är det mycket beklagat med att rinner till  
gråten. Det förkommer inte i så många fall  
enklare hem. Möjligen kan det före komma  
på stäns skälla, då man har många från-  
vånade stadsbor över julen och då vill upp-  
läsa gamla minnen.

Bland gamla gråter kan nämnas följande  
som är från 1875: kanske äldre.

"Gråten i kottet i en gryta  
i vatten i ett stov.

Gu' signa Karin i Rik,

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M. 9285: 48

Landskap: Småland Upptecknat av: Sven Rydstrand  
Härad: Östbo Adress: Brodalen  
Socken: Hånger Berättat av: Karl Skogman  
Uppteckningsår: 1943 Född år 1870 i Hånger

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

48.

"att de må komma ihop."

"Gröta å kokta å e köring  
å ruts å en gubbe.

"Nu kryper jag upp på min släpp!"

"Dumme gråta ska ätas me ske,  
ja mudda vru som mauldu ska bli ve!"

"Dumma gröt någ aldrig glömmas  
men om kokau någ det drömmas."

"Dumma gröta å kokta me ve  
och inte me släppa."

Skriv endast på denna sida!

ACC. N.R.

M.9285:49.

Landskap: Småland

Upptecknat av: Sven Rydstrand

Härad: Östbo

Adress: Brodalen

Socken: Hånger

Berättat av: Karl Skogman

Uppteckningsår: 1943

Född år 1870 i Hånger

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

49

Att gubba. "

"Var sålens sköna aftenstund,  
jag har fått mandeln i munnen."

"Med en oförväntad varelse  
hittade jag grästens mandel."

"Denna gröt är kokt i gryta och sjö i  
skål."

Därför äter jag så mycket som jag kan."

"Om jag ska gifta mig nå'n gång,  
så säger jag att."

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M. 9285:50

Landskap: Småland Upptecknat av: Sven Rydstrand  
Härad: Östbo Adress: Brodalen  
Socken: Hånger Berättat av: Karl Skogman  
Uppteckningsår: 1943 Född år 1870 i Hånger

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

50

hon ska 'vara sän' som lemmar  
gröten har lagat."

"Gröten ä helra födan  
i maudeln är lön för mödan."

"Kong Karl den unge hjälte,  
han död i rök och lamm.  
Han hade med på fälte  
just gröt, var han drog fram."

"Ä gröt  
lärlig och sät.  
Man var all näl,

Skriv endast på denna sida!

ACC. N.R.

M. 9285:51.

Landskap: Småland

Upptecknat av: Sven Rydstrand

Härad: Östbo

Adress: Brodalen

Socken: Hånger

Berättat av: Karl Skogman

Uppteckningsår: 1943

Född år 1870 i Hånger

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

57.

om man ej njöt."

"Nu denna grät har marsen all ledar,  
och jag hoppas ni åter, fast ingen er leder!"

"Det finns dom som minnas bättre än mej,  
omvårdade, min vän, den får de dock ej!"

Sedan man ätit sig rikligt mätt av grötter,  
så att man rapade, så skulle man ha en  
sup allvälja med grötten med. Det är  
numera kalllagt, liksom man sälligen ej alls  
begagnar kramvår till maten då man äter.

På julaften skulle sälls kvinnfolk i ku-

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M. 9285:52.

Landskap: Småland Upptecknat av: Sven Rydstrand  
 Härad: Östbo Adress: Brodalen  
 Socken: Hånger Berättat av: Karl Skogman  
 Uppteckningsår: 1943 Född år 1870 i Hånger

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

52.

sen ry på något, om akad leva något  
 litet, ty man sade då att man hjälpte  
 jungfrun Maria att ry klädes åt jesus barnet.  
 Denna sed är nu helt borta och man vet på  
 de alla flerta ställen ej att det existerat  
 heller.

På julaften skulle för julnoken uppsättas  
 till fåglarna. Det var en hävsnat, vanligen tog  
 man lod, som man tog ifrån, då man tråkade  
 och hängde upp i ett rep häft under ryggsäcken  
 för att inte rättarna skulle äta upp den. Så  
 satte man upp den i en gran ute på gården  
 eller i en stolpe eller ett träd, så att man  
 kunde se den från fönstret i stugan. Vanligen

M. 9285:53.  
ACC. N:R. ....

Landskap: Småland Upptecknat av: Sven Rydstrand  
Härad: Östbo Adress: Brodalen  
Socken: Hånger Berättat av: Karl Skogman  
Uppteckningsår: 1943 Född år 1870 i Hånger

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

53

sälte man en gran utan för körs löst  
okred. Den säd förkommer ännu precis på  
samma sätt som det alltid har gått till i  
bondgårdarna. På fattiga ställen därutöver har  
man fått länga den säd de snäste är.  
Det s. r. m. på grund av ransonering-  
bestämmelserna varit förbjudet på att köpa och  
uppsätta havrekar. Det förkommer därför  
nu okred på många ställen att man sätter  
ut små lådor med havre, som man kan få  
av någon bonde. De lyckas ha bättre god säd på  
havre än på råg. Den sädning tycks det  
okred som om fåglarna lyckats bättre om. Ty  
i havrekarerna hade de ofta varit att få lägi

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M. 9285:54.

Landskap: Småland Upptecknat av: Sven Rydstrand  
Härad: Östbo Adress: Brodalen  
Socken: Hånger Berättat av: Karl Skogman  
Uppteckningsår: 1943 Född år 1870 i Hånger

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

54

havar Kornen. Men, som sagt sedan med havnuckerna  
förelästen xellfot och den god aldrig all laga bort  
med det alla strängaste förbud.

På de flesta ställen förekom för att man satte  
gravar utan för dörrarna och även på en del  
ställen ute vid vägen, ifall gräven låg så att  
det var en liten bit från lausvägen. På en del  
ställen förekom det att man satte <sup>svan</sup> gravar i stället  
för gravar. Det förekom även att man sköddes  
kackat uris och gravis. på vägen fram till  
stugan eller runt huppen eller mellan la-  
dugården och stugan. All detta är numera  
så gott som borte. Det kan förekomma på  
något uttaka gammalt ställe men numera

Skriv endast på denna sida!



M. 9285:55

ACC. N:R.

Landskap: Småland Upptecknat av: Sven Rydstrand  
 Härad: Östbo Adress: Brodalen  
 Socken: Hånger 1943 Berättat av: Karl Skogman  
 Uppteckningsår: 1943 Född år 1870 i Hånger

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

55

into.

På juldagens morgon gick man för till jul-  
 otta. Man hade sina gjordskolven att lyft  
 sig med då stora lugga som skulle räcka  
 både vägen till kyrkan och under mässan och  
 sedan hem igen. När man kom fram till kyrkan  
 ställde man alla klassen i en hög framför  
 dörren så att det blev ett enda stort klass,  
 som lyfte upp på kyrkogården och luggen runt  
 om. När man sedan kom in i kyrkan mätte  
 man ha med sig ett hemma stöpt ljus att  
 sätta i sin bänk, ty så var det att varje gäst  
 ansvarade för ljuset i sin bänk. Kyrkan an-  
 svarade själv för ljuset på altaren och juldags-

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M.9285:56.

Landskap: Småland Upptecknat av: Sven Rydstrand  
Härad: Östbo Adress: Brodalen  
Socken: Hånger Berättat av: Karl Skogman  
Uppteckningsår: 1943 Född år 1870 i Hånger

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

56.

Det minn rumors var det mycket i kyrkan, om ej  
börderne själva hade med sig sina egna ljus,  
som de sälls på stolkarna. Och det ansågs  
vara skälsamt att ha med sig ett så stort och  
bra ljus att det lyfte långt och högt under  
hela mässan, som kunde vara ganska lång  
offa tre timmar.

När man kom in i kyrkan, skulle man känna  
efterså på händerna om det var sand där, ty i  
så fall hade de döda varit där på juldagen  
och hållit sin mässe. Den fälles de mellan  
kl. 12-1 på natten. Ibland kunde man  
hitta stora klunkar med juld på händerna,  
ty man ansåg att de döda kräpes upp av

Skriv endast på denna sida!

ACC. N.R. M. 9285:57.

Landskap: Småland Upptecknat av: Sven Rydstrand  
Härad: Östbo Adress: Brodalen  
Socken: Hånger Berättat av: Karl Skogman  
Uppteckningsår: 1943 Född år 1870 i Hånger

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV57.

sina gravar och gick in i kyrkan, där de stodo  
på bänkan med sina jordiga och bara ben.  
En gubbe hade nu gått slutt utifrån kyrkan och  
hått på, när de hade närat. Han hade vaknat  
färdigt på natten och sett att det var ljus  
i kyrkan och då hette att det redan var så dags  
att jubelkan lojast. Han hörde då att de döda  
sjöng:

"Här sto vi med bara ben och gräns,  
i salig väntan på den yppersta dom."   
Gubben blev så rädd att han sagade inte på  
in i kyrkan.

Närvarer den ingan på detta, men det kan dock  
hända att gamla gubben, som kommit till

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M.9285:58.

Landskap: Småland Upptecknat av: Sven Rydstrand  
Härad: Östbo Adress: Brodalen  
Socken: Hånger Berättat av: Karl Skogman  
Uppteckningsår: 1943 Född år 1870 i Hånger

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

58.

julallan, helt frivilligt kommer efter om det är  
sant på häcken av gammal sanna, att så  
salar han om det, när han kommer hem, om det  
var sant eller inte. Allt det nu någon liten sand  
eller jordtät kunde ha berättat på ett kyrkostak-  
taren gått upp på häcken, så han skulle  
lämna huskammaren i taket. Och sedan har  
han glömt att ta bort av häcken.

När julallan var slut, skulle man så fort som  
möjligt åka hem från kyrkan. Om man gick,  
så gäddes det ett god fort, ty den som kom hem  
fort från julallan, han skulle fort få in-  
lägga sin såd under den kommande komaren.  
Och de som kunde på stadi, de så det nu var

M. 9285:59

ACC. N:R.

Landskap: Småland  
Härad: Östbo  
Socken: Hånger  
Uppteckningsår: 1943  
Upptecknat av: Sven Rydstrand  
Adress: Brodalen  
Berättat av: Karl Skogman  
Född år 1870 i Hånger

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

59

för de skulle kära på kyrkan och var det någon som kunde kära om en annan eller flera av de äkarna, så ansågs detta vara särskilt lyckligt.

Någon har man ej den tiden. Utan nu lyder det som om man gav sig mycket god tid vid kyrkan efter julkänan för att säkra god jul åt släktingar och bekanta och prata om ett och annat. Man vet, att det ingenting betyder, om man kommer först hem eller ej.

På måndagen höjades man verkligen att leka jullekar. Man hade gamla prallekar som man alltid drog ad efter ad.

"Låsa eld" var en sådan prallek. Den lät-

ACC. N:R. **M. 9285:60.**

Landskap: Småland Upptecknat av: Sven Rydstrand  
Härad: Östbo Adress: Brodalen  
Socken: Hånger Berättat av: Karl Skogman  
Uppteckningsår: 1943 Född år 1870 Hånger

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV60.

gick så att man satt hälsade runt om i ett stort rum (stortugan). Då var det nu som tog den stora eldgaffeln och gick omkring och frågade: "Då jag lämnar el?!" Det fick han ej. "Gå här närmast grannar! svarades det svarat. Under tiden nickade man till varandra från alla hörn runt om om lyfte platon. Kunde nu den som gick och "lämnade" eld, få sätta sig på någon av de lediga stolar, innan de andra kunde få sätta sig, så var han fri, men då blev det någon annan som blev utan plats och då fick denna ta eldgaffeln och förutgå att gå omkring och "lämnar el".

Det gick så att så tvärligt här under denna

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M. 9285:61.

Landskap: Småland Upptecknat av: Sven Rydstrand  
Härad: Östbo Adress: Brodalen  
Socken: Hånger Berättat av: Karl Skogman  
Uppteckningsår: 1943 Född år 1870 i Hånger

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

61.

lek. Det var ju mest ungdomar. De äldre kallas  
liv i ett annat rum. Då man lyfte golvet in-  
kade man ju alltid här någon flicka eller poj-  
ke, som man "tyckte om", och så fingo de  
reda på hur de hade det sånt med tyckan  
på olika sätt. Man släppte om så att man  
i hastig beten kom att sitta i knäet på den  
som man tyckte om, o. s. v.

Byta kärning. Längst så att man satt på  
stolar i ett rent område mittemellan golvet.  
Var pojken hade en flicka i fängst eller sittan-  
de på knäna. Då skulle man lyfta, men  
det fick gå fort, ty det längst lyfte på

M. 9285:62.

ACC. N.R. \_\_\_\_\_

Landskap: Småland

Upptecknat av: Sven Rydstrand

Härad: Östbo

Adress: Brodalen

Socken: Hånger

Berättat av: Karl Skogman

Uppteckningsår: 1943

Född år 1870 i Hånger

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

62.

flera hätt, och det kunde lätt bli fel lyft.  
När man ville lyfta, sade man till en man  
ville lyfta med "Du, August, di kärning är bra  
mycket bättre än min!" eller "Di kärning  
är 10 gånger bättre än min." eller "Ja vill  
ha di kärning, Johan." Då lyfte man, men  
pojkarna hade förbundits ggm, så de skulle  
inte se nem de fick i knät, och flickorna  
skulle hålla lyft, så att pojkarne ej kunde  
höra sig till nem de fått. Om de gissade  
rätt fick de lyfta med flickan, annars  
fick sitta på stolen och lyfta. Då ropade  
hon: "Ja, vill ha din fästman, Lotta", eller  
"Du har min fästman, Annas." eller "Din fäst-

Skriv endast på denna sida!



ACC. N:R. M. 9285:63.

Landskap: Småland Upptecknat av: Sven Rydstrand  
Härad: Östbo Adress: Brodalen  
Socken: Hånger Berättat av: Karl Skogman  
Uppteckningsår: 1943 Född år 1870 i Hånger

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

63

man är allt mycket lättare än du." Så  
fortfarande man, till man lednade.

Så lag man vid med en annan lek. Det  
var kanske

"Ett skepp kommer lastat." som var mycket  
vanlig lek och miljö.

Man satt även så runt runt och så hade  
man något som man kände b. ex. en när-  
duk, som man tuktade ihop till ett myn-  
stam. Så slängde man denna till den man ville  
hjälpa och sade: "Skeppet är lastat." Man  
hade först bestämt vilken bokstav som den  
övarande skulle använda och den han och  
skulle lösa med. Det var b. ex. a, man

ACC. N:R. M. 9285:64.

Landskap: Småland Upptecknat av: Sven Rydstrand  
 Härad: Östbo Adress: Brodalen  
 Socken: Hånger Berättat av: Karl Skogman  
 Uppteckningsår: 1943 Född år 1870 i Hånger

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

64.

man kunde bestämma att använda någon  
 lekstav som helst. Den som fick mystat,  
 frågade "varmed" eller "vad med då?"  
 "Med apor" kunde den kaskade svara eller  
 med aural på a som han kunde hitta på  
 Kunde han inte hitta på något, fick han ge  
 paul, d. v. s. ge till den frågande ett äpple  
 eller en karamell, som han hade.  
 Så låg man på så länge man kunde hitta  
 på något mera på a. Då frågade man  
 på liknande sätt på andra lekstavar.

En annan uttyckt lek var att "späuna kraka"  
 Då stod man på golvet och såg in

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M. 9285:65.

Landskap: Småland Upptecknat av: Sven Rydstrand  
Härad: Östbo Adress: Brodalen  
Socken: Hånger Berättat av: Karl Skogman  
Uppteckningsår: 1943 Född år 1870 i Hånger

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV65

literskuldig på huvudet. Med denna be-  
svärande på huvudet skulle man säga sig  
med på gubben och med munnen så nu då  
placera sig, som kunde locka t. v. ett  
äpple, nu karawell eller nu minn älska sig.  
Det var inte många som kunde göra den kända.  
Misslyckades nu som gått med händer, så  
fick han i gubben lägga ett äpple uter nå-  
got liknande. Efter lång häring lyftades han  
kanske fram på kvällen men då hade han  
saken i gubben gubben mycket, ty detta var  
mycket svårt att utföra.